УДК 37.013:7]:159.942
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.05

Бовсунівський В. М.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СУЧАСНИХ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Навчання у школі значно впливає на формування в учнів соціалізації та швидкої адаптації у колективі. Адже діти вчаться сприймати емоції інших, співпереживати їм, справедливо оцінювати досягнення інших, критикувати та адекватно реагувати на виконані роботи інших дітей. При цьому вони навчаються відокремлювати власне ставлення до певної особи від ставлення до її творчості. Зокрема, значний вплив на це мають заняття з образотворчого мистецтва. Оскільки під час них діти активно спілкуються між собою, оцінюють роботи один одного, допомагають та надають рекомендації. Тобто, між ними відбувається активна комунікація, яка включає не тільки відображення бачення певної творчості учнів, але й уявлення учнів про мистецтво та культуру загалом.

Водночас питання взаємозв’язку емоційного інтелекту та мистецької комунікації на прикладі сучасних учнів постало досить гостро. Це пов’язано з тим, що змінюються підходи до навчання та освіти загалом. Художній та образотворчій освіті почала приділятися більша увага, а творчість учнів почала цінуватися однаково з математичним та гуманітарним циклом.

При цьому зміни є і в самих учнях. Вони сталі більш відкриті, емоційні, різкі у висловлюваннях. Відповідно, творчість однокласників вони можуть критикувати більш гостро та з орієнтацією на суб’єктивну думку. Водночас характерними для багатьох дітей є відсутність стримування емоцій та неприхована агресія. Все це свідчить про те, що емоційний інтелект є тією складовою, яка потребує особливого дослідження. Адже розвиток емоційного інтелекту шляхом мистецької комунікації здатний позитивно вплинути на подальшу соціалізацію та адаптацію учнів.

Ключові слова: *емоційний інтелект, контроль емоцій, мистецька комунікація, мистецька освіта, навчання, оцінювання, творчі роботи, творчість, урок, учні.*

На сьогодні у наукових дослідженнях посилилася тенденція до цілісного вивчення особистості в контексті її відносин із навколишньою дійсністю. Одним із актуальних предметів наукового аналізу стає емоційний інтелект сучасних учнів, що інтегрує у собі інтелектуальний та емоційний аспекти розвитку.

Нині питання емоційного інтелекту та мистецької комунікації активно розглядається такими вітчизняними вченими як А. Байковська [1], Н. Лупак [5], Н. Мороз [8], Г. Савонова [10], І. Савченко [11]. На їхню думку, дані сфери є досить взаємопов’язаними, адже неможливо здійснювати творчий процес без спілкування, проте і саме спілкування впливає на творчий процес. І як наслідок, розвивається емоційний інтелект як сфера управління своїми емоціями.

Мета статті – розглянути особливості розвитку емоційного інтелекту сучасних учнів в процесі мистецької комунікації, визначити взаємозв'язок між художньо-естетичною діяльністю в мистецтві та її впливом на становлення особистості, що, безперечно, стане фундаментом для успішної соціалізації дитини.

На сьогодні питання емоційного інтелекту є досить актуальним. Водночас єдиного визначення даного поняття не існує. Так, дослідниця М. Мороз вважає, що «емоційним інтелектом» є «вміння контролювати власні емоції та почуття, диференціювати їх, керувати своєю поведінкою та вчинками незалежно від думок про щось» [8, с. 134]. Дане визначення є одним із найбільш повних, адже у ньому визначені різні сторони емоційного інтелекту.

Також пропонуються такі визначення як: «здатність розуміти як свої, так і чужі емоції, усвідомлювати мотиви їх висловлення, керувати емоціями як на внутрішньому рівні, так і у відносинах із іншими країнами» (О. Кузнецова); «здібності не когнітивного характеру, що виявляються у знаннях та компетентностях вирішувати складні життєві ситуації» (Г. Савонова); «властивості особистості, що виявляються у позитивних орієнтаціях на життя, стабільному психічному здоров’ї, задоволеності життям» (Ю. Савченко); «вміння розуміти свої та чужі емоції та керувати ними» (І. Фітарова) [3;10;11;12].

Можна зазначити, що останнє визначення є досить лаконічним, проте воно широко відображає сутність емоційного інтелекту – розуміння емоцій та керування ними. Тож дане тлумачення можна сприймати як узагальнене, хоча й сфера емоційного інтелекту тут представлена вузько.

Емоційний інтелект загалом є складною системою. Відповідно, за М. Мороз, до нього відноситься така структура як:

- самоконтроль;
- самосвідомість;
- керування почуттями;
- керування відносинами [8, с. 135].

Крім цього, існує класифікація емоційного інтелекту, згідно якої структура емоційного інтелекту є такою:

- керування емоціями;
- розуміння емоцій;
- усвідомлення емоцій;

– диференціація емоцій та їх вираження [4, с. 110].

На сучасному етапі встановлено, що розвиток емоційного інтелекту залежить від біологічних та соціальних чинників. До біологічних відносяться такі фактори як рівень емоційного інтелекту батьків, спадкові зачатки емоційного інтелекту, емоційна сприйнятливість, тип мислення, темперамент. Соціальними факторами є рівень освіти дитини та батьків, рівень самосвідомості, емоційна компетентність, відносини між батьками, релігійність, рівень самоконтролю.

Розвиток емоційного інтелекту набуває особливого значення у шкільному віці. Для дітей молодшого шкільного віку характерними є підвищена чутливість, емоційність, вразливість. Проте у них активно формується емпатія до оточуючих. Також діти цього віку вчаться регулювати свою поведінку та усвідомлювати поведінку оточуючих. Відповідно, розвитку емоційного інтелекту у цьому віці сприяють читання книг, участь у театральних постановках, виконання ігрових вправ, малювання картинок [11, с. 13].

У середньому шкільному віці у дітей спостерігаються підвищена емоційність, нестабільний емоційний стан, негативні настрої. Дані прояви яскраво виявляються у віці 12-13 років, коли починається формування учня як особистості. Також в аспекті емоційного інтелекту значних змін зазнає поведінка дітей. Вона часто має прояви імпульсивності та різкості, дитина свідомо провокує оточуючих на конфлікт. При цьому учень свідомо вибирає як реагувати на ту чи іншу подію, тобто, має розуміння наслідків своєї поведінки. Крім того, у цьому віці активно формується емоційна емпатія., адже дитина розуміє чужі емоції, співчуває цій людині, робить дії для полегшення стану людини [10, с. 20].

Зокрема, у старшому шкільному віці діти чутливі до суспільних змін, навчаються адаптуватися до нових умов, зростає рівень відповідальності, навколишні події сприймаються з підвищеною критичністю та не завжди досить адекватно. Водночас учні старшого шкільного віку вже вміють диференціювати емоції та співпереживати оточуючим. Також вони швидко соціалізуються. Саме здатність учнів старшого шкільного віку до емоційного інтелекту впливає на їхні взаємовідносини з оточуючими.

У старшому шкільному віці учні вже мають високий рівень емоційного інтелекту. Так, хлопці вміють контролювати свої емоції та не намагаються поводитися агресивно стосовно оточуючих. Для них характерним є управління своєю поведінкою, регуляція тривожності та нервовості, подолання гніву та роздратування. Дівчата ж більше регулюють виявлення емоцій, стримуються у прояві гніву та незадоволення, проте контролювати свою поведінку їм складно.

Загалом у старшому шкільному віці не існує значної різниці між хлопцями та дівчатами в аспекті емоційного інтелекту. Проте хлопці все ж більш схильні до регулювання своїх емоцій. Їм легше їх стримати, адже вони більш чітко розподіляють емоції на бажані та небажані. Дівчатам же простіше управляти зовнішніми проявами своїх емоцій, а також вони більш схильні до співпереживання, що виявляється у налагоджених міжособистісних відносинах.

Варто відмітити, що для третини сучасних учнів характерним є високий рівень емоційного інтелекту, найвищі показники якого спостерігаються в учнів 11 класу (16-17 років). Зокрема, за високого рівня школярі здатні точно передавати свої емоції та керувати ними, усвідомлювати емоції інших людей, керувати емоціями чужих людей. Відповідно, розуміння емоцій оточуючих, дозволяє дітям соціалізуватися та формувати позитивні відносини з іншими. При середньому рівні школярі можуть визначати чужі емоції не зовсім вірно і відповідно до цього керувати власною поведінкою їм складно, проте вони добре розуміють власні емоції. Якщо учні мають низький рівень емоційного інтелекту, то їм складно розуміти свої емоції, керувати ними, усвідомлювати адекватно навколишню ситуацію. При цьому характерними для таких дітей є підвищена емоційність, імпульсивність, низький рівень самоконтролю [3, с. 106].

Нині виділяють такі основні засоби розвитку емоційного інтелекту у дітей:

– перегляд мультфільмів;
– казкотерапія;
– арт-терапія;
– власний досвід дорослих;
– зайняття спортом;
– слухання музики;
– виконання дихальних практик [10, с. 45].

Вважається, що арт-терапія є найефективнішим засобом розвитку емоційного інтелекту. Це обумовлено тим, що працюючи із різними матеріалами, людина вчиться стримувати свої емоції та концентрує увагу на процесі створення роботи, а не на дрібних невдачах. Якщо говорити про емоційний інтелект в учнів, то арт-терапія може розглядатися в розрізі уроків образотворчого мистецтва.

Так, уроки образотворчого мистецтва та емоційний інтелект учнів пов'язані тим, що у школярів під час навчального процесу формуються вміння презентувати свої творчі досягнення, спілкуватися з іншими учнями за допомогою мистецтва, навички колективної роботи над певною творчою роботою. Під час мистецького уроку між дітьми здійснюється комунікація, що сприяє їхній подальшій успішній соціалізації. Відповідно, мистецтво є засобом налагодження спілкування між учнями [1, с. 32].

Комунікація через мистецтво сприяє самопізнанню учнів та розвитку у них почуття співпереживання. Адже дитина бачить не тільки результати своєї праці, але й досягнення інших. Відповідно, вона починає

усвідомлювати, що живе у мультикультурному суспільстві, де важливо вміти правильно оцінювати себе та інших, адекватно реагувати на власні та чужі провали, критикувати лише з об’єктивної точки зору. Тож необхідно керувати не тільки своїми емоціями, але й поведінкою [12, с. 130].

Варто відмітити, що емоційний інтелект формується також під час першого ознайомлення із мистецьким твором. Це обумовлено тим, що вчитель демонструючи картинку чи зображення певного твору мистецтва не знає, яке враження отримають учні. Адже вони можуть бути як здивовані, так і налякані, чи навпаки мати захопленість побаченим. При цьому кожен учень може по-своєму інтерпретувати побачене та порівняти його з власним унікальним асоціативним рядом. Як наслідок, учні між з собою та з учителем зможуть поділитися своїми думками щодо твору, хвилюваннями, враженнями, емоціями. Побачене може викликати у школярів дискусію, що є чудовим інструментом для розвитку вмінь керування своїми емоціями [2, с. 2].

Крім того, вчитель продемонструвавши певний твір перед дітьми, може попросити їх доповнити його. Відповідно, з огляду на власний досвід та кругозір, школярі можуть запропонувати додати нові елементи, символи, знаки. І знову ж таки це теж шлях до розвитку емоційного інтелекту. Адже кожен учень повинен вислухати попереднього та в умовах обмеженого часу лаконічно та чітко викласти свої думки. Враховуючи наявність колективу це зробити складно, тож учні можуть різко виразити свої емоції, проявити агресію, вдатися до нетипової поведінки. Проте вони повинні усвідомлювати, що це неприйнятно. Оскільки навіть якщо однокласники не хочуть слухати школяра або насміхаються із його ідей, він повинен стримувати свої емоції, виражати спокій, не проявляти тривожність, адже перед ним вчитель і достойна поведінка це повага до нього.

Мистецька комунікація відбувається і у тому випадку, коли потрібно відтворити певний твір. При цьому перед учнями не ставиться задача скопіювати, а навпаки створити подібне з своїми особливостями. У цьому випадку школяр починає ніби «говорити» із твором, оскільки він намагається зрозуміти сутність оригіналу. Після інтерпретації, учень створює щось подібне, але з унікальними елементами, що відображає неординарність його бачення. І тут важливо мати високий рівень емоційного інтелекту, бо демонструючи свій твір вчителеві чи однокласникам, можна отримати критику чи негативні висловлювання. При цьому сам учень повинен вміти реагувати на таке стримано та з позитивним настроєм. Відповідно, оцінюючи роботи своїх однокласників, він повинен орієнтуватися на власну розсудливість, адекватність, об’єктивізм, і не давати емоціям поставити себе у незручне положення [5, с. 7].

Можна додати, що на сучасному етапі також модернізуються самі уроки. Тож, щоб познайомити учнів із культурою та мистецтвом інших країн, часто педагог використовує новітні технології, зокрема, комп’ютер, ноутбук, планшет. Учні на уроках образотворчого мистецтва можуть дивитися презентації чи відео на певну тему, тож швидко адаптуватися до мультикультурного суспільства. При цьому отримуючи нову інформацію, учні можуть відчувати як захоплення, так і відразу, несприйняття. Адже новітні технології дозволяють роздивитися твір з різних ракурсів, що не дозволяє звичайна картинка у підручнику. Відповідно, тут важливо щоб школярі вміли керувати своїми емоціями та не виявляли їх при колективу у різкій формі [9, с. 11].

Нині розвиток емоційного інтелекту значно залежить від вивчення мережевого мистецтва. Так, вчитель мистецтва за допомогою комп’ютерної техніки може демонструвати учням старших класів мистецтво віртуального простору. Це таке мережеве мистецтво як традиційне (зображення картин чи творів мистецтва у цифровому вимірі), комп’ютеризоване (листівки створені спеціальними програмами, анімаційні фільми, електронна музика), Інтернет-мистецтво (меми, картинки популярні у мережі, фільми, музика). Особлива увага відводиться Інтернет-мистецтву як новому виду мистецтву, що розвивається нині досить активно. Адже школярі старших класів є саме тією категорією, що значну частину часу проводить у віртуальному просторі і є не тільки споживачами такого мистецтва, але й безпосередніми авторами. Відповідно, мережеве мистецтво може викликати різне ставлення до нього, сприйняття та несприйняття, розуміння та нерозуміння. Все це призводить до активної комунікації у цьому напрямі [7, с. 175].

Проте до мережевого мистецтва можна долучати не лише учнів старших класів. Ця тема є цікавою і для учнів молодших та середніх класів, однак необхідно звертати увагу на контент. Діти, з огляду на їх вік, можуть по-різному сприймати одні й ті ж твори, тож варто добирати до аналізу твори відповідно до віково-педагогічних особливостей кожної вікової категорії. Так, учням можна запропонувати до перегляду творчість Андроїда Джонса. Цей митець створює твори у цифровому форматі, картини якого доповнені проекціями, голограмами, панорамами кількох його картин. Відповідно, цим художник показує, що сучасне мистецтво невіддільне від інноваційних технологій. Водночас на цьому ґрунті можна запропонувати різні дискусії між учнями, зокрема доцільність модернізації творів художнього мистецтва. Як наслідок, можна створити тему для комунікації між учнями.

Також учням можна продемонструвати приклади робіт інших художників та митців, що створюють свої твори із паперу, клаптів тканини, дерева, пластику. Тим самим розвивається емоційний інтелект учнів. Адже у процесі формування широкого кругозору та мультикультурності, учні вчаться контролювати свої емоції, управляти негативними думками, висловлювати свою позицію обережно, не демонструвати критику щодо творчості інших, адекватно реагувати альтернативний погляд [6, с. 53].

Мистецька комунікація значно набуває свого розвитку у процесі виконання колективних завдань. Так, коли вчитель пропонує учням розділитися на групи для виконання певного завдання, то у межах членів однієї групи формується єдність. Вони висловлюють свої ідеї щодо майбутнього твору, пропонують

креативні рішення, наполягають на досвіді інших митців. І важливо, щоб кожен член групи міг висловитися. Потім відбираються найбільш продуктивні ідеї, що поєднуються між іншими пропозиціями. Така комунікація є необхідною, адже група прагне отримати найкращий результат. Тож діти вчаться не критикувати, оцінювати ефективність кожної ідеї, стримано реагувати на різні пропозиції.

У межах індивідуальних завдань мистецька комунікація здійснюється під час виконання твору. Учні можуть спостерігати за творчим процесом однокласників, радити щось, критикувати, зневажливо ставитися. У процесі оцінки однокласник може поставитися негативно до твору товариша, проте має вчитися реагувати спокійно, без зайвих емоцій. Той, роботу якого оцінюють, має бути стриманим та не проявляти зайвої тривожності.

Висновки. Отже, емоційний інтелект є важливою складовою розвитку кожної людини. Його формування в учнів спричинене як соціальними, так і біологічними факторами. Водночас на уроках мистецтва емоційний інтелект розвивається у процесі мистецької комунікації. Адже ознайомлюючись із творами мистецтва чи оцінюючи творчі роботи однокласників, учні навчаються не критикувати, справедливо оцінювати, спокійно реагувати. У цьому проявляється сама сутність емоційного інтелекту, що полягає у здатності керувати своїми емоціями, розуміти емоції власні та чужі, управляти своєю поведінкою.

Використана література:

1. Байковська А. Директорські лайфхаки: як долати виклики у школі. Київ, 2020. 125 с.
2. Комаровська О. А. Мистецька освіта: вектори реформування. *Вісник НАПН України.* 2020. Вип. 2. С. 1-6.
3. Кузнецова О. І. Можливості мистецької школи в розвитку емоційного інтелекту учнів. *Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій:* матер. всеукр. наук.-практ. Конференції. Херсон, 2020. С. 105-109.
4. Лєвшакова О. В. Вплив образотворчого мистецтва на розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого віку в процесі формування творчої особистості. *Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій:* матер. всеукр. наук.-практ. Конференції. Херсон, 2020. С. 109-114.
5. Лупак Н. М. Художня комунікація в площині мистецької освіти: теорія, практика, інновації. *Мистецтво та освіта*. 2019. № 1. С. 6-11.
6. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.
7. Масол Л. М. Мистецтво. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 205 с.
8. Мороз М. Особливості емоційного інтелекту учнів старшого дошкільного віку. *Факультет педагогіки і психології.* 2020. Вип. 55. С. 134-136.
9. Одерій Т. А. Формування предметних мистецьких компетентностей на уроках образотворчого мистецтва. Кременчук, 2022. 34 с.
10. Савонова Г. І. Розвиток емоційного інтелекту в закладі загальної середньої освіти. Лисичанськ, 2021. 70 с.
11. Савченко Ю. Ю. Розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* 2014. № 12. С. 12-16.
12. Фітарова І. В. Розвиток емоційного мислення в мистецькій освіті. *Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій :* матер. всеукр. наук.-практ. конференції. Херсон, 2020. С. 128-132.

References:

1. Baikovska A. (2020) Dyrektorski laifkhaky: yak dolaty vyklyky u shkoli [Principal's life hacks: how to overcome challenges at school]. Kyiv, 125 s. [in Ukranian]
2. Komarovska O. A. (2020) Mystetska osvita: vektory reformuvannia [Art education: vectors of reform]. Visnyk NAPN Ukrainy. Vyp. 2. S. 1-6. [in Ukranian]
3. Kuznetsova O. I. (2020) Mozhlyvosti mystetskoi shkoly v rozvytku emotsiinoho intelektu uchniv [Possibilities of the art school in the development of students' emotional intelligence]. *Rozvytok tvorchoi kompetentnosti uchniv mystetskykh shkil.* Vid tradytsii do innovatsii: mater. vseukr. nauk.-prakt. Konferentsii. Kherson, S. 105-109. [in Ukranian]
4. Lievshakova O. V. (2020) Vplyv obrazotvorchoho mystetstva na rozvytok emotsiinoho intelektu uchniv molodshoho viku v protsesi formuvannia tvorchoi osobystosti [The influence of visual arts on the development of emotional intelligence of younger students in the process of forming a creative personality]. *Rozvytok tvorchoi kompetentnosti uchniv mystetskykh shkil.* Vid tradytsii do innovatsii: mater. vseukr. nauk.-prakt. Konferentsii. Kherson, S. 109-114. [in Ukranian]
5. Lupak N. M. (2019) Khudozhnia komunikatsiia v ploshchyni mystetskoi osvity: teoriia, praktyka, innovatsii [Artistic communication in the field of art education: theory, practice, innovations]. *Mystetstvo ta osvita.* № 1. S. 6-11. [in Ukranian]
6. Masol L. M. (2015) Khudozhno-pedahohichni tekhnolohii v osnovnii shkoli: yednist navchannia i vykhovannia [Art-pedagogical technologies in primary school: the unity of learning and education]. Kharkiv: «Drukarnia Madryd», 178 s. [in Ukranian]
7. Masol L. M. (2019) Mystetstvo [Art]. Kharkiv: «Drukarnia Madryd», 205 s. [in Ukranian]
8. Moroz M. (2020) Osoblyvosti emotsiinoho intelektu uchniv starshoho doshkilnoho viku [Peculiarities of emotional intelligence of older preschool students]. Fakultet pedahohiky i psykholohii. Vyp. 55. S. 134-136. [in Ukranian]
9. Oderii T. A. (2022) Formuvannia predmetnykh mystetskykh kompetentnostei na urokakh obrazotvorchoho mystetstva [Formation of subject artistic competences in fine art lessons]. Kremenchuk, 234 s. [in Ukranian]
10. Savonova H. I. (2021) Rozvytok emotsiinoho intelektu v zakladi zahalnoi serednoi osvity [Development of emotional intelligence in an institution of general secondary education]. Lysychansk, 70 s. [in Ukranian]
11. Savchenko Yu. Yu. (2014) Rozvytok emotsiinoho intelektu uchniv molodshoho shkilnoho viku [Development of emotional intelligence of primary school students]. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti. № 12. S. 12-16. [in Ukranian
12. Fitarova I. V. (2020) Rozvytok emotsiinoho myslennia v mystetskii osviti [Development of emotional thinking in art education]. *Rozvytok tvorchoi kompetentnosti uchniv mystetskykh shkil.* Vid tradytsii do innovatsii: mater. vseukr. nauk.-prakt. Konferentsii. Kherson, S. 128-132. [in Ukranian]

Bovsunivskyi V. Development of emotial intelligence of modern students in the process of artistic communication

Studying at school has a significant impact on the formation of students' socialization and quick adaptation in the team. After all, children learn to perceive the emotions of others, empathize with them, fairly evaluate the achievements of others, criticize and adequately respond to the work done by other children. At the same time, they learn to separate their own attitude towards a certain person from the attitude towards his work. In particular, fine art classes have a significant influence on this. Because during them, children actively communicate with each other, evaluate each other's work, help and give recommendations. That is, there is an active communication between them, which includes not only the reflection of the vision of a certain creativity of students, but also the ideas of students about art and culture in general.

At the same time, the question of the relationship between emotional intelligence and artistic communication, based on the example of modern students, has become quite acute. This is due to the fact that approaches to learning and education in general are changing. More attention began to be paid to art and fine arts education, and students' creativity began to be valued equally with the mathematical and humanitarian cycle.

At the same time, there are changes in the students themselves. They became more open, emotional, sharp in their statements. Accordingly, they can criticize the creativity of their classmates more sharply and with an orientation to subjective opinion. At the same time, many children are characterized by a lack of restraint of emotions and undisguised aggression. All this indicates that emotional intelligence is a component that needs special research. After all, the development of emotional intelligence through artistic communication can positively affect the further socialization and adaptation of students.

Key words: *emotional intelligence, emotion control, art communication, art education, learning, assessment, creative works, creativity, lesson, students.*

УДК 376
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.06

Бондаренко Ю. А., Позняк О. С.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ІНКЛЮЗВНОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

У статті викладено досвід роботи закладу загальної середньої освіти з підвищення професійного рівня педагогічних працівників у сфері інклюзивної освіти. Визначено, що питання посилення безперервного професійного розвитку педагога, підготовки його до вирішення нових професійних завдань набувають актуальності в умовах сьогодення.

Складовими підвищення професійного рівня педагогічних працівників зазначено післядипломну освіту, курси підвищення кваліфікації, самоосвіту та ін., що стимулюють безперервний професійний розвиток, передбачені законодавством і запропоновані суб’єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Аналіз вітчизняного досвіду впровадження інклюзивної освіти у закладі загальної середньої освіти засвідчив низку проблем, що обґрунтовує нагальну потребу підвищення професійного рівня педагогічних працівників у сфері інклюзивної освіти.

Метою роботи є висвітлення досвіду та перспективи організації діяльності у напрямі підвищення професійного рівня педагогічних працівників КУ Сумський навчально-виховний комплекс № 16 імені Олексія Братушки «Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» СМР у сфері інклюзивної освіти.

На рівні держави у нормативних документах висвітлено процедуру, види, форми, обсяг (тривалість), періодичність, умови, включаючи механізм оплати підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Визначено, що ефективність процесу підвищення професійного рівня педагогічних працівників у закладі освіти обумовлено діяльністю його керівника, який сприяє організації систематичної і цілеспрямованої роботи у межах виконання колективної теми.

У роботі окреслено форми підвищення професійного рівня педагогічних працівників закладу у сфері інклюзивної освіти через їхню участь у дослідницькій діяльності, методичних та науково-практичних заходах: лекціях, семінарах, дискусіях, педагогічних конкурсах, практичних заняттях, майстер-класах, тренінгах, роботи в методичних об'єднаннях, творчих групах та перспективу цієї діяльності через визначення мети, принципів, кроків підвищення професійного рівня, форм роботи. Розкрито значення самоосвітньої діяльності, як важливої форми підвищення професійної компетентності педагога, її завдання, види, результатом якої є інноваційний продукт у формі доповіді, методичної розробки, авторської програми, дидактичного посібника, проекту, статті до наукового видання, методичного кейсу та ін.

Такий підхід до підвищення професійного рівня педагогічних працівників сприяє формуванню у них уявлень щодо принципів роботи з дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням типологічних особливостей і можливостей та подальшому поширенню передового досвіду роботи як на обласному, так і на всеукраїнському рівнях.

Переконані, що окреслений у роботі досвід та перспективи підвищення професійного рівня педагогічних працівників навчально-виховного комплексу дозволить поєднати науку і практику та вийти на новий рівень підготовки фахівця, здатного до змін у сучасних реаліях системи освіти, спроможного здійснити гідний внесок у збагачення української педагогічної науки і практики.

Ключові слова: *педагогічні працівники, підвищення професійного рівня, досвід, інклюзивна освіта, заклад загальної середньої освіти.*